

Nr 317.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa byggnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; given Stockholms slott den 27 april 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Georg Andréén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 april 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Andréén följande.

I 1945 års statsverksproposition (Kapitalbudgeten, bilaga 6, punkten 8) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till Byggnadsarbeten vid småskoleseminariet i Haparanda för budgetåret 1945/46 beräkna ett investeringsanslag av 430 000 kronor.

Sedan detta ärende numera färdigberetts, anhåller jag att ånyo få anmäla detsamma. I samband härmed torde jag få anmäla vissa andra byggnadsfrågor inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

1. Inredning av vissa vindsutrymmen inom statens historiska museum.

Byggnadsstyrelsen har hemställt, att till inredning av vinden på ämbetsbyggnaden vid statens historiska museum för ostasiatiska arkeologiska samlingarnas räkning måtte anvisas ett investeringsanslag av 60 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har anfört:

Byggnadsstyrelsen förhär av handelshögskoleföreningen i Stockholm till den 1 juli 1946 i handelshögskolans fastighet vid Sveavägen lokaler för de ostasiatiska samlingarna mot en årlig hyra av 12 000 kronor. Lokalerna motsvara $\frac{2}{3}$ av samlingarnas utrymmesbehov. Handelshögskoleföreningen är emellertid i trängande behov även av dessa lokaler, varför det med säkerhet kan förutses, att kontraktet vid hyrestidens utgång icke kommer att förlängas från hyresvärdens sida. På grund härav är det nödvändigt att i tid vidtaga åtgärder för beredande av nya lokaler åt samlingarna i fråga under år 1946.

Byggnadsstyrelsen har i annat sammanhang uttalat, att de ostasiatiska samlingarna ur organisatorisk synpunkt helst borde förläggas i samband med statens historiska museum samt att föreståndaren för samlingarna förklarat sig finna sådan förläggning vara avgjort lämpligare än en ifrågasatt utflyttning till Manilla. Byggnadsstyrelsen har därvid i första hand tänkt sig, att de så kallade stallflyglarna vid museet skulle kunna utnyttjas för ändamålet. Riksantikvarien har emellertid meddelat, att vederbörande militära myndigheter förklarat sig tidigast under hösten 1946 kunna avstå dessa utrymmen. Riksantikvarien har i stället föreslagit, att vinden på ämbetsbyggnaden vid historiska museet skulle inredas för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen finner den sålunda föreslagna utvägen innebära en godtagbar lösning av ifrågavarande lokalfråga i avvaktan på ett framtida slutgiltigt ordnande av densamma. Förslag till vindens inredning för ostasiatiska samlingarnas räkning förelåg redan år 1938. Detta har nu godkänts av samlingarnas föreståndare. Inredningen av vindslokalerna enligt detta förslag har inom byggnadsstyrelsen i september 1944 kostnadsberäknats till 60 000 kronor. Efter samlingarnas eventuella avflyttning skulle inredningen komma att övertagas av historiska museet.

Under återopande av vad sålunda anförts får byggnadsstyrelsen hemställa, att till inredning av vinden på ämbetsbyggnaden vid statens historiska museum för ostasiatiska samlingarnas räkning i huvudsaklig överensstämmelse med omförmälda förslag måtte för budgetåret 1945/46 anvisas ett investeringsanslag av 60 000 kronor.

Departementschefen.

Då ostasiatiska arkeologiska samlingarna efter den 30 juni 1946 icke längre torde kunna disponera sina nuvarande lokaler inom handelshögskolan i Stockholm, synes mig byggnadsstyrelsens förslag om inredning av vissa vindsutrymmen inom statens historiska museums byggnad för samlingarnas räkning vara en lämplig lösning av lokalfrågan. Jag vill också framhålla, att den föreslagna anordningen medför inbesparing av en årlig hyreskostnad av för närvarande 12 000 kronor. Jag tillstyrker således det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget och hemställer, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen

att till *Inredning av vissa vindsutrymmen inom statens historiska museum* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 60 000.

2. Ombyggnads- och installationsarbeten i byggnaden för kemiska institutionen vid universitetet i Uppsala. För uppgörande av byggnadsritningar, entreprenadhandlingar m. m. beträffande detta byggnadsföretag anvisades för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 4 000 kronor. Därjämte upptogs på beredskapsstat för samma budgetår och sedermera även på allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40 ett förskottsanslag av 91 000 kronor till bestridande av kostnaderna för byggnadsarbetena. Beträffande den i ämnet verkställda utredningen hänvisas till propositionen 1938: 275 (s. 272 ff.).

Sedermera har riksdagen till utförande av ifrågavarande byggnadsföretag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisat ett reservationsanslag (B) av 111 000 kronor och å allmän beredskapsstat III för innevarande budgetår uppfört ett anslag av 140 000 kronor.

Efter framställning av *det större akademiska konsistoriet i Uppsala* har kanslern för rikets universitet i skrivelse den 6 mars 1945, under vitsordande av nödvändigheten av att ifrågavarande byggnadsföretag snarast möjligt komme till utförande, hemställt, att medel måtte anvisas och medgivande lämnas till byggnadsföretagets igångsättande.

I en till grund för konsistoriets framställning liggande skrivelse från *institutionsföreståndaren, professorn G. Hägg* har denne, under erinran att universitetsmyndigheterna år 1942 gjort framställning om igångsättande av byggnadsföretaget, vidare anfört bland annat följande.

Sedan nyssnämnda framställning gjordes år 1942, ha svårigheterna att i nuvarande lokaler bedriva undervisning och forskning i högsta grad skärpts. Därtill bidraga dels det snabbt fortskridande förfallet av lokalerna samt dels både det starkt växande elevantalet och forskningens allt större omfattning. Lokalerna befinna sig i praktiskt taget samma tillstånd som för 40 år sedan, då institutionen byggdes. Icke ens målning har under denna tid företagits. I väntan på den år efter år uppskjutna ombyggnaden kunna ju ej heller ens de småreparationer utföras, varigenom snabbheten i förfallet skulle kunna reduceras. Lokalernas kvalitet är nu sådan, att ej ens elementära övningskurser med moderna metoder kunna bedrivas i desamma. Utövande av forskning blir givetvis än svårare och flera forskningsproblem ha helt enkelt ej kunnat upptagas till behandling på grund av lokalförhållandena. Det dåliga ventilationssystemet leder även till stora risker för elevernas hälsa samt till svåra skador på dyrbar och för närvarande oersättlig apparatur.

Det är dock ej endast lokalernas undermåliga kvalitet utan även omöjligheten att med nuvarande rumsdistribution erhålla tillräcklig golvyta, som vållar stora svårigheter. För att överhuvudtaget kunna hållas i gång måste apparatur ställas upp i utrymmen sådana som kapprum och skrubbar, där all installation av nödvändiga ledningar saknas och där oundgängliga krav på skakfrihet och dylikt ej kunna uppfyllas.

Det har länge framstått såsom angeläget att förbättra laboratorielokalerna i kemiska institutionen vid universitetet i Uppsala. Då de anslag, som hittills uppförts för ändamålet, haft karaktär av beredskapsanslag, har om-

byggnadsplanen ännu icke genomförts. Då det icke synes mig försvarligt att längre uppskjuta ifrågavarande byggnadsföretag, förordar jag, att anslag till byggnadsföretagets utförande anvisas å riksstaten för nästa budgetår med 140 000 kronor eller det belopp, varmed anslag för ändamålet upptagits å allmän beredskapsstat III för innevarande budgetår.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnads- och installationsarbeten i byggnaden för kemiska institutionen vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag
av kronor 140 000.

3. Uppförande av byggnad för meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala. För uppgörande av entreprenadhandlingar och dylikt beträffande detta byggnadsföretag anvisades för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 7 000 kronor. Därjämte upptogs på beredskapsstat för samma budgetår och sedermera även för budgetåret 1939/40 ett förskottsanslag av 74 000 kronor till själva byggnadskostnaderna. Anslagen voro avsedda att täcka kostnaderna för uppförande i överensstämmelse med av byggnadsingenjören S. Lindsjö upprättade ritningar av ett nytt meteorologiskt observatorium å akademiemmanet Marsta nr 5 i Bälunge socken i stället för det nuvarande som av olika skäl ansetts otillfredsställande. En utförlig redogörelse för meteorologiska institutionens byggnadsfrågor har lämnats i propositionerna 1938: 275, sid. 266 ff. och 1939: 242, sid. 200 ff. Av denna redogörelse framgår bland annat, att byggnadsarbetena uppdelats i två etapper. Den första byggnadsetappen skulle omfatta förenämnda byggnad. Till den andra byggnadsetappen har hänförts om- och tillbyggnad av själva institutionsbyggnaden eller uppförande av ny sådan byggnad.

Av kanslern för rikets universitet gjord framställning om att nämnda anslag av 74 000 kronor måtte anvisas på riksstaten för budgetåret 1940/41 föranledde enligt beslut den 21 juni 1940 ej någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Sedan kanslern med skrivelse den 13 september 1940 överlämnat en av universitetsmyndigheterna gjord framställning om anvisande av medel till uppförande av observatoriebyggnaden, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen i propositionen 1941: 2 att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag (B) av 90 000 kronor till ifrågavarande ändamål. Vid anmälan av denna anslagsfråga anförde min företrädare i ämbetet, att kostnaderna för observatoriebyggnadens uppförande — fränsett det redan anvisade beloppet av 7 000 kronor — enligt uppgift under hand från byggnadsstyrelsen dämera syntes böra uppskattas till 90 000 kronor. I någon mån syntes emellertid byggnadsprogrammet kunna förenklas. I avvaktan på resultatet av den granskning av byggnadsförslaget, som genom 1940 års civila byggnadsutredning borde komma till stånd, borde dock enligt departementschefens mening hela det beräknade beloppet av 90 000 kronor anvisas. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag.

1940 års civila byggnadsutredning har i utlåtande den 28 juli 1941 föreslagit, att observatoriebyggnaden begränsas i huvudsaklig överensstämmelse med ett inom utredningen uppgjort, den 14 och den 30 juli 1941 dagtecknat skissförslag, varigenom en volymminskning på cirka 180 m³ skulle ernås. Därest byggnadsvolymen minskades i enlighet med utredningens förslag, hölle utredningen före, att kostnaderna kunde begränsas till 77 000 kronor, inklusive utvändiga ledningar och observationsmast.

I avgivna yttranden i anledning av civila byggnadsutredningens förslag ha *det större akademiska konsistoriet i Uppsala* och *kanslern för rikets universitet*, under hänvisning till vad institutionsföreståndaren, professorn H. Köhler anført vid frågans behandling i matematisk-naturvetenskapliga sektionen, hemställt, att, därest de av professor Köhler gjorda anmärkningarna mot vissa utrymmen kunde tillgodoses genom jämkningar i byggnadsutredningens skissförslag, detta förslag måtte läggas till grund för byggnadsföretaget. Om detta icke läte sig göra hemställdes, att den ursprungliga byggnadsplanen måtte följas vid byggnadsföretagets utförande.

Professorn Köhler har, med instämmande av *matematisk-naturvetenskapliga sektionen*, anført huvudsakligen följande.

Den ändring av själva planen för observatoriet, som byggnadsutredningen föreslagit, synes mig i vissa avseenden vara god. Så har t. ex. det mindre apparatrummet befriats från en trappuppgång, och ett särskilt rum för bränsle har föreslagits. Detta torde nu vara nödvändigt. Enligt det gamla förslaget förutsattes oljeeldning, vilket för tillfället icke är genomförbart. Vidare synes mig rummens läge i förhållande till varandra liksom passagera dem emellan vara väl ordnade inom den ram, som föreslagits.

Vad utrymmet enligt det nya förslaget beträffar, ha kontor, amanuensrum, laboratorium, kök, garage och apparatrum erhållit tillräcklig storlek. Andra utrymmen äro däremot för små. Verkstadens bottenyta skulle enligt utredningens förslag minskas från cirka 29 m² till omkring 14 m². Då verkstadsutrymmet enligt det tidigare förslaget är tilltaget så litet, som jag överhuvudtaget vågat, kan jag icke tillstyrka någon minskning av detta utrymme. Det i det tidigare förslaget såsom tillfällig bostad betecknade rummet, är avsett såsom arbets- och vilorum för en vid observatoriet arbetande specialist, som har att utföra arbeten av sådant slag, att han icke lätt kan utföra förarbeten och översiktliga bearbetningar i Uppsala. Enligt utredningens förslag skulle detta rum minskas från 14,2 m² till 6,8 m². Jag kan icke tillstyrka, att detta rum minskas, då detsamma enligt min mening redan enligt det ursprungliga förslaget är mycket litet men dock fullt användbart. Det tidigare förslaget upptager en vestibul eller hall med en bottenyta av cirka 21,5 m². Detta utrymme äger icke någon motsvarighet i ändringsförslaget. Hallen var avsedd såsom demonstrationsrum och samlingslokal och är nödvändig för detta ändamål. Det ursprungliga förslaget upptager i den övre delen av aerologirummet plattformar eller bryggor på två sidor men ändringsförslaget endast på en sida. Två plattformar äro nödvändiga för möjliggörandet av ordnade aerologiska uppstigningar. Förrådsrum saknas enligt ändringsförslaget men är absolut oundgängligt, i all synnerhet som observatoriet skall byggas 8 km utanför Uppsala. Vidare upptager utredningens förslag icke några skåp.

Under återopande av vad sålunda och i övrigt av honom anförts har professorn Köhler hemställt, att det ursprungliga byggnadsförslaget måtte läggas till grund vid byggnadsföretagets utförande.

Efter framställningar av *det större akademiska konsistoriet i Uppsala* har *universitetskanslern* i skrivelser den 30 maj 1941, den 12 mars 1943, den 9 maj 1944 och den 6 mars 1945 hemställt, att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 för ifrågavarande byggnadsföretag anvisade anslaget måtte få disponeras och byggnadsarbetena påbörjas. I sistnämnda skrivelse har kanslern understrukit nödvändigheten av att byggnadsföretaget snarast möjligt komme till utförande.

Departementschefen.

Det nuvarande meteorologiska observatoriet i Uppsala är uppfört år 1864. Dess belägenhet är numera på grund av närliggande bebyggelse och den kraftiga trädvegetationen i omgivningarna synnerligen olämplig, varigenom de utförda observationernas värde minskas. Behovet av en ny observatoriebyggnad, avsedd att uppföras å det universitetet tillhöriga hemmanet Marsta nr 5 i Bälinge socken, har länge varit framträdande. De anslag, som hittills uppförts för ändamålet, ha haft karaktär av beredskapsanslag. Då jag finner det nödvändigt, att byggnadsföretaget snarast möjligt kommer till utförande, förordar jag, att anslag för ändamålet uppföres å riksstaten för nästa budgetår.

Det av statsmakterna tidigare godkända byggnadsprogrammet har, sedan ifrågavarande byggnadsfråga senast underställdes 1941 års riksdag, i besparingssyfte granskats av 1940 års civila byggnadsutredning. Det av utredningen framlagda skissförslaget till observatoriebyggnaden torde i huvudsak vara ägnat att läggas till grund för byggnadsföretaget. Då emellertid de erinringar, som från institutionsföreståndarens sida framställts mot den av utredningen vidtagna beskärningen av vissa utrymmen, synas vara befogade, böra desamma tillgodoses genom jämkningar i skissförslaget. Kostnaderna för byggnadsföretagets utförande i överensstämmelse med byggnadsutredningens förslag beräknades av utredningen år 1941 till 77 000 kronor. Med hänsyn till de av mig förordade jämkningarna i förslaget och med beaktande av den höjda prisnivån för material och arbete, uppskattar jag anslagsbehovet för byggnadsföretagets utförande till 90 000 kronor eller det belopp, varmed anslag för ändamålet var uppfört å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av byggnad för meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 90 000.

4. Om- och nybyggnadsarbeten för småskoleseminariet i Haparanda. Denna byggnadsfråga har varit föremål för upprepade utredningar och även

vid ett par tidigare tillfällen underställts riksdagen. Det torde därför vara befogat att till en början lämna en redogörelse för ärendets föregående behandling.

Tidigare åtgärder i frågan. Småskoleseminariet i Haparanda är för närvarande inrymt i en kasernbyggnad från 1800-talets mitt, belägen utmed norra sidan av stora torget i nämnda stad å en tomt med en yta av knappt 2 000 kvadratmeter.

Efter det frågan redan tidigare dryftats i olika sammanhang, varvid främst uppförandet av en nybyggnad för seminariet ifrågasatts, kom genom 1935 års riksdags beslut om utbyggande av samrealskolan i Haparanda till högre allmänt läroverk seminariets byggnadsfråga i ett delvis nytt läge, i det att fråga uppstod om seminariets förläggande till samrealskolans byggnader, sedan en planerad nybyggnad för läroverket uppförts. Med anledning härav erhöll byggnadsstyrelsen den 9 april 1937 av Kungl. Maj:t i uppdrag att i samråd med skolöverstyrelsen verkställa utredning jämte kostnadsberäkning angående det lämpligaste sättet att åt seminariet anskaffa nya lokaler genom nybyggnad eller genom övertagande och eventuell ombyggnad av läroverkets gamla fastigheter.

Enligt den av byggnadsstyrelsen i anledning härav framlagda utredningen beräknades en nybyggnad för seminariets räkning draga en kostnad av 730 000 kronor. Till grund för förslaget lågo av byggnadsstyrelsen upprättade, den 4 oktober 1937 dagtecknade ritningar. Förslaget till ombyggnad av läroverksbyggnaderna upptog två alternativ, kostnadsberäknade till 330 000 respektive 360 000 kronor.

1938 års riksdag beslöt på förslag av Kungl. Maj:t uppförande av en nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda. Beträffande seminariets byggnadsfråga, vilken samtidigt underställdes riksdagens prövning, anförde föredragande departementschefen (1938 års statsverksproposition, kapitalbudgeten, bilaga 7, punkten 28), att han icke kunde finna annat än att en lösning av lokalfrågan genom seminariets överflyttning till det dåvarande läroverkshuset skulle ge ett otillfredsställande resultat, huvudsakligast emedan läroverksområdet icke lämnade nöjaktigt utrymme för lekplan och seminariets trädgård. Riksdagen biföll därefter Kungl. Maj:ts förslag om uppförande av nybyggnad jämväl för seminariets räkning i huvudsaklig överensstämmelse med ovannämnda den 4 oktober 1937 upprättade ritningar samt anvisade för ändamålet ett reservationsanslag av 150 000 kronor för budgetåret 1938/39.

Genom beslut den 30 juni 1938 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att ombesörja ifrågavarande byggnadsföretag.

Till den nya seminariebyggnaden anvisade vidare 1939 års lagtima riksdag för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

Sedermera föreskrev Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1939, att arbetet med uppförande av ifrågavarande seminariebyggnad icke finge påbörjas, förrän Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd, samt att, intill dess

sådant tillstånd lämnats, de för ändamålet anvisade medlen finge användas allenast för uppgörande av byggnadsritningar, entreprenadhandlingar och dylikt.

Såsom tomt för seminariebyggnaden ha stadsfullmäktige i Haparanda vid sammanträde den 10 januari 1939 beslutat erbjuda ett tomtområde i kvarteret Fabriken. Kungl. Maj:t har ännu icke meddelat beslut i tomtfrågan.

Med skrivelse den 26 juni 1940 överlämnade byggnadsstyrelsen för Kungl. Maj:ts godkännande av arkitekten B. Höök på styrelsens uppdrag uppgjorda huvudritningar till seminariebyggnaden, dagtecknade den 26 januari och den 7 februari 1940. I dessa ritningar hade efter samråd mellan skolöverstyrelsen och byggnadsstyrelsen vidtagits den avvikelser från ovan nämnda, den 4 oktober 1937 dagtecknade skissritningar, att mittkorridorerna i skolbyggnaden ersatts av sidokorridor och samtliga skolsalar förlagts mot sydligt väderstreck. Dessa ändringar angävos av byggnadsstyrelsen kunna verkställas utan kostnadsökning.

1940 års civila byggnadsutredning, som i besparingssyfte granskat nämnda huvudritningar, föreslog i yttrande den 14 november 1941 om-disposition av planlösningen samt viss reduktion av lokalerna enligt ett yttrandet bifogat skissförslag. Utredningen uppskattade kostnaderna efter de föreslagna reduktionerna till 710 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen anförde i utlåtande den 15 januari 1943 bland annat, att byggnadsutredningens förslag dåmera kunde beräknas draga en kostnad av 810 000 kronor. Styrelsen kunde emellertid för sin del svårligen finna utredningens förslag användbart för ett småskoleseminarium med det uppgivna elevantalet. Denna fråga syntes dock närmast böra tillkomma skolöverstyrelsen att närmare bedöma.

Emellertid hade byggnadsstyrelsen undersökt möjligheterna att beskära det av styrelsen år 1940 framlagda byggnadsförslaget. Ifrågavarande förslag, som år 1940 kostnadsberäknades till 770 000 kronor, kunde enligt byggnadsstyrelsens uppskattning i början av år 1943 beräknas draga en kostnad av 980 000 kronor. Det av byggnadsstyrelsen reducerade förslaget, vilket utarbetats i samband med representant för skolöverstyrelsen, innebar i huvudsak, att byggnaden minskades 8 meter i längd och rumshöjden i klassrummen sänktes från 3,5 till 3 meter. Detta förslag kostnadsberäknades av byggnadsstyrelsen till 850 000 kronor. Förslaget kommer att närmare beröras i det följande.

Byggnadsstyrelsen framhöll i sitt förenämnda utlåtande den 15 januari 1943, att kostnaderna för de båda förslagen till om- och nybyggnad för seminariet å nuvarande läroverkstomten, vilka framlagts år 1937, dåmera kunde beräknas till 429 000 respektive 460 000 kronor.

I samma utlåtande framhöll byggnadsstyrelsen såsom en tredje möjlighet, att seminariet åtminstone provisoriskt kunde övertaga läroverkets nuvarande lokaler i befintligt skick. Byggnadsstyrelsen hade i samråd med representant för skolöverstyrelsen vidtagit utredning rörande jämväl denna

fråga. Enligt det vid utredningen framkomna förslaget skulle läroverksbyggnaden, gymnastikhuset och seminariebyggnaden kunna utnyttjas efter det mindre förändringar vidtagits och de nödvändigaste reparationerna verkstälts. Kostnaderna härför beräknades till omkring 50 000 kronor.

I propositionen 1943:142 framhöll dåvarande departementschefen — efter att ha förordat uppförande av nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda — att det under dåvarande förhållanden icke kunde ifrågasättas att samtidigt igångsätta även en nybyggnad för småskoleseminariet i samma stad. Departementschefen uttalade vidare i anslutning till byggnadsstyrelsens nyssnämnda förslag, att seminariet åtminstone provisoriskt torde kunna inrymmas i läroverkets nuvarande lokaler, sedan det nya läroverkshuset färdigställt. Huruvida seminariets lokalfråga också definitivt borde lösas på detta sätt, varigenom en avsevärd besparing skulle ernås, syntes böra bli föremål för fortsatt utredning.

Riksdagen (skrivelse nr 232) förklarade sig ense med departementschefen om att seminariet provisoriskt borde kunna inrymmas i de nuvarande läroverkslokalerna. Emellertid borde enligt riksdagens mening seminariets förlägningsfråga bli föremål för fortsatt utredning, varvid syntes böra övervägas att med de nuvarande läroverkslokalerna såsom stomme slutgiltigt lösa nämnda spørsmål. Uppenbart vore emellertid, att den nuvarande gymnastikbyggnaden på grund av sitt bristfälliga skick snarast krävde en ombyggnad.

Jag vill i detta sammanhang erinra, att till Kungl. Maj:ts prövning föreligger en ansökan från Haparanda skoldistrikt om tillstånd att uppföra ett gymnastikhus, inrymmande jämväl slöjdsal, för folkskolans behov, ävensom om statsbidrag till kostnaderna för byggnadsföretaget. I förenämnda sammanhang uttalade 1943 års riksdag som sin mening, att det borde närmare utredas, om icke ombyggnaden av läroverkets nuvarande gymnastiklokaler kunde så planläggas, att en gymnastikanläggning komme till stånd, som samtidigt kunde tillgodose såväl seminariets som folkskolans behov.

Genom beslut den 30 juni 1943 anbefalldes Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att i samråd med skolöverstyrelsen och med beaktande av vad i propositionen 1943:142 och riksdagens skrivelse 1943:232 anförts, verkställa fortsatt utredning rörande småskoleseminariets i Haparanda lokalbehov samt att i samband därmed taga under övervägande, huruvida icke seminariets och stadens folkskolors behov av gymnastiklokaler lämpligen skulle kunna tillgodoses inom en och samma gymnastikanläggning.

Med skrivelse den 6 juli 1944 har byggnadsstyrelsen avgivit förnyat förslag till lösande av förevarande byggnadsfråga. Förslaget kommer att närmare behandlas i det följande.

Jag övergår nu till en kortfattad redogörelse för innebörden av de av förenämnda förslag, vilka enligt min uppfattning äro av beskaffenhet att böra komma under bedömande.

Vissa förslag till lokalfrågans lösning. N y b y g g n a d. Av de skilda förslag till nybyggnad för seminariet, som dryftats under årens lopp, torde det av byggnadsstyrelsen i förutnämnda skrivelse den 15 januari 1943 framlagda förslaget vara det, som närmast kan komma i fråga till utförande i nuvarande läge. Detta förslag innebär, såsom förut nämnts, en omarbetning och reduktion av det av styrelsen år 1940 utarbetade förslaget, vilket i sin tur innebar en omdisposition av det nybyggnadsförslag av den 4 oktober 1937, vilket låg till grund för 1938 års riksdags beslut angående nybyggnad för seminariet. Beträffande förslaget inhämtas av handlingarna i ärendet i huvudsak följande.

Förslaget, som innefattar uppförande av vaktmästarbostad men däremot ej av rektorsbostad, bygger ursprungligen på ett av seminariets rektor uppgjort och av skolöverstyrelsen granskat och i viss mån beskuret program för det totala lokalbehovet i enlighet med den av 1936 års riksdag beslutade organisationen av seminariet. Programmet innefattade tillhoppa bland annat 8 klassrum, 8 rum för naturkunnighetsundervisningen, 6 specialrum för tecknings- och slöjdundervisningen, högtidssal, gymnastik- och skolköksavdelningar m. m. I förhållande till detta program innefattar byggnadsstyrelsens förevarande förslag, som utarbetats i samråd med representant för skolöverstyrelsen, en delvis rätt väsentlig beskärning. Sålunda har ett av de beräknade klassrummen för övningsskolan icke ansetts absolut nödvändigt och i vissa fall ha lokalerna för övningsämnena minskats. Samtliga lokaler hålla emellertid av skolöverstyrelsen godkända mått. Med utgångspunkt från att högtidssalen borde utgå eller i vart fall ställas på framtiden ha morgonbön och gemensamma föreläsningar för seminaristerna ansetts kunna förläggas till en utökad biblioteksavdelning, utformad som samlingssal, och musikundervisningen förläggas till teckningssalen samt skrivningarna till gymnastiksalen. Härigenom har byggnaden kunnat minskas 8 meter i längd. Då Kungl. Maj:t numera föreskriver en höjd i klassrummen av 3 meter, har en sänkning av rumshöjden från 3,5 till 3 meter beräknats.

Med sålunda angivna inknappningar beräknades byggnadsföretaget i januari 1943 draga en kostnad av 850 000 kronor, vilket innebar en kostnadsminskning med 130 000 kronor i förhållande till byggnadsstyrelsens förslag av år 1940, som vid samma tid kostnadsberäknades till 980 000 kronor. Med hänsyn till därefter skedd ytterligare prisstegring kan ett genomförande av förslaget, enligt vad från byggnadsstyrelsen under hand inhämtats, numera beräknas kosta 900 000 kronor.

U t n y t t j a n d e a v n u v a r a n d e l ä r o v e r k s b y g g n a d e n. Den under uppförande varande nya läroverksbyggnaden i Haparanda beräknas kunna tagas i bruk från och med instundande hösttermin, varvid *de nuvarande läroverksbyggnaderna* bli lediga. Beträffande dessa må anföras följande.

Byggnaderna äro belägna å tomterna nr:is 1 och 2 i kvarteret Minerva i Haparanda. Dessa tomter, som äro belägna utefter västra sidan av stora

torget, omfatta tillsammans en areal av omkring 4 000 kvadratmeter. Å tomten nr 1 äro uppförda dels själva läroverksbyggnaden, dels ock ett gymnastikhus. Å tomten nr 2 finnes en byggnad, innehållande vaktmästarbostad, vedbodar och avträden. Läroverksbyggnaden, som uppfördes år 1913 med bidrag av statsmedel, befinner sig allttjämt i gott skick. Gymnastikhusets och vaktmästarbostadens tillstånd däremot är mindre tillfredsställande. Beträffande äganderättsförhållandena till fastigheterna och byggnaderna synes av verkställda utredningar framgå, att tidigare endast tomten nr 1 varit statens egendom, medan tomten nr 2 samt byggnaderna tillhört staden. Härutinnan har genom beslut av 1938 års riksdag ändring skett, i det att riksdagen såsom förutsättning för beviljande av medel till uppförande av nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda föreskrivit, att staden till staten med full äganderätt överläte de av staden för närvarande disponerade läroverksbyggnaderna i kvarteret Minerva jämte staden tillhöriga, för läroverkets behov nyttjade tomtområden i samma kvarter. (Jfr 1938 års statsverksproposition, kapitalbudgeten, bilaga 7, punkten 25, och riksdagens skrivelse 1938: 454, punkten 15).

På uppdrag av stadsfullmäktige har *drätselkammaren i Haparanda* i skrivelse den 25 augusti 1944 förfrågat sig om möjligheten för staden att få förvärva den nuvarande läroverksbyggnaden för att i densamma bereda lokaler för en folktandvårdspoliklinik, stadens yrkesskolor samt en samlingssal.

Skolöverstyrelsen och *byggnadsstyrelsen* ha med hänsyn till lämpligheten att använda byggnaden för seminariets räkning icke funnit anledning tillstyrka framställningen.

Ett utnyttjande av den nuvarande läroverksbyggnaden för seminariets räkning medför vissa svårigheter med hänsyn till att byggnaden endast kan bereda utrymme för det egentliga seminariet. Olika förslag till lösande av övningsskolans lokalfråga ha framlagts, vilka gått ut på antingen tillbyggnad till läroverksbyggnaden, ombyggnad av nuvarande seminariebyggnaden eller uppförande av särskild nybyggnad för ändamålet å läroverkstomten. Jag ämnar i det följande närmare beröra sistnämnda båda förslag, vilka jag betecknat med alternativ I, respektive alternativ II.

Alternativ I. Förslaget, som är identiskt med det förut berörda, med skrivelse den 6 juli 1944 av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget, har åskådliggjorts å 11 inom byggnadsstyrelsen upprättade, den 1 juni 1944 dagtecknade ritningar. Förslaget avser i korthet ombyggnad av det nuvarande läroverkshuset till seminarium samt uppförande av nybyggnad för gymnastik, skolkök och slöjddavdelning, varjämte seminariets nuvarande byggnad efter renovering tages i anspråk för den så kallade övningsskolan. Den befintliga gymnastikbyggnaden rives. Seminariets nuvarande rektors- och vaktmästarbostäder bibehållas.

Kostnaderna för företagets genomförande ha inom styrelsen beräknats till 1,30 000 kronor och fördela sig på sätt, som framgår av följande tablå.

	Kronor	
<i>Ombyggnad av gamla läroverket.</i>		
Byggnadsarbeten	38 000	
Komplettering av värme- och sanitetstekniska anläggningar	10 000	
Komplettering av elektriska ledningar	5 000	
Ritningar, kontroll och oförutsedda utgifter	7 000	60 000
<i>Nybyggnad för gymnastik m. m.</i>		
Byggnadsarbeten (inklusive rivning av befintlig byggnad)	198 000	
Värme-, vatten- och sanitetstekniska installationer	33 000	
Elektriska ledningar	7 000	
Ritningar, kontroll och oförutsedda utgifter	22 000	260 000
<i>Ändringsarbeten i gamla småskoleseminariet.</i>		
Byggnadsarbeten, huvudsakligen målning	50 000	
Värme-, vatten- och sanitetstekniska installationer ..	25 000	
Elektriska ledningar	8 000	
Ritningar, kontroll och oförutsedda utgifter	7 000	90 000
Yttre ledningar och planeringsarbeten		20 000
	Kronor	430 000.

Förslaget har godkänts av skolöverstyrelsen.

Alternativ II. Sedan i anledning av nyssnämnda förslag från vederbörande skolmyndigheter i Haparanda påtalats olägenheten av att förlägga övningsskolan avskild från seminariets övriga lokaler med det relativt starkt trafikerade torget emellan, har inom ecklesiastikdepartementet övervägts möjligheten att å den nuvarande läroverkstomten i anslutning till läroverksbyggnaden och den enligt alternativ I föreslagna nybyggnaden för gymnastik, skolkök och slöjd uppföra en nybyggnad jämväl för övningsskolan. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 6 april 1945 anbefallt byggnadsstyrelsen att undersöka möjligheterna härav samt, därest utredningen därtill kunde föranleda, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till sådan nybyggnad jämte kostnadsberäkningar, har styrelsen i skrivelse den 21 april 1945 förklarat möjligheter föreligga för uppförande av en sådan nybyggnad å angiven plats samt framlagt förslag därtill och kostnadsberäkningar. Förslaget ansluter beträffande ombyggnaden av läroverkshuset till alternativ I. Nybyggnaderna för övningsskolan, i vilken även inrymts vaktmästarbostad, och gymnastikhuset ha förlagts i direkt anslutning till varandra utmed den läroverksområdet i väster angränsande gatan. Härigenom har det i alternativ I uppgjorda förslaget till gymnastikhus måst omarbetas. Förslaget har åskådliggjorts å 2 inom byggnadsstyrelsen upprättade, den 6 april 1945 dagtecknade ritningar. Byggnadsstyrelsen har i anslutning därtill anfört följande.

Vid förslagets utarbetande har eftersträfvats att hålla bebyggelsen så låg som möjligt för att skolgården skall bliva i minsta möjliga grad beskuggad.

Nybyggnaderna äro därför avsedda att uppföras endast till en vånings höjd över en souterrängvåning, anslutande till gymnastikhuset. I souterrängvåningen ha förlagts lokaler för skolkök och slöjd, ett större skidförråd, fyra överspelningsrum samt under gymnastiksalen omklädnadsrum till denna. Bottenvåningen inrymmer en vaktmästarbostad, fem klassrum, musiksal och gymnastiksal.

Kostnaderna ha av byggnadsstyrelsen beräknats till 580 000 kronor enligt följande uppställning:

Ändringar i gamla läroverkshuset	kronor	60 000
Nybyggnad för övningsskolan	»	310 000
Nytt gymnastikhus	»	190 000
Yttre ledningar och planering	»	20 000
		<hr/>
		Kronor 580 000.

Beträffande den av 1943 års riksdag (skrivelse nr 232) uttalade önskvärdenheten att åstadkomma en gymnastikanläggning, som samtidigt skulle kunna tillgodose seminariets och stadens folkskolors behov, har byggnadsstyrelsen hänvisat till av *skolöverstyrelsen* i ämnet avgivet utlåtande, vari överstyrelsen framhållit behovet av skilda gymnastiklokaler för undervisningsanstalterna. Överstyrelsen har anfört:

Antalet undervisningstimmar i gymnastik vid seminariet kan växla något men torde, vid full beläggning av seminariet, kunna beräknas till 20 veckotimmar. Stadens folkskolor omfattade läsåret 1942/43 11 klassavdelningar med ett sammanlagt antal veckotimmar i gymnastik av 27. Vid en eventuell och möjlig utökning av antalet klassavdelningar kommer även antalet gymnastiktimmar att ökas. Såvitt överstyrelsen kan bedöma torde alltså antalet gymnastiktimmar per vecka vid seminariet och folkskolan sammanlagt uppgå till minst 47, och det är icke osannolikt att det vissa år kommer att överstiga 50. Då detta antal icke kan rymmas på veckans schema, måste överstyrelsen som sin mening framhålla, att en enda gymnastiksal icke är tillräcklig för seminariets och folkskolans behov. Det skulle emellertid kunna tänkas, att en del av folkskolans klasser skulle kunna få sin gymnastikundervisning förlagd till det nya läroverkets gymnastiksal. Denna beräknas under nuvarande förhållanden bliva belagd av läroverkets klasser under 29 veckotimmar, men antalet timmar kan givetvis även där bliva icke oväsentligt ökat vid en ökning av antalet gymnastikavdelningar. Det sammanlagda antalet gymnastiktimmar för alla tre läroanstalterna blir sålunda minst 76. Att inlägga samtliga dessa lektioner i två gymnastiksal är visserligen teoretiskt möjligt men kommer säkerligen att medföra mycket stora schematekniska svårigheter. Med största sannolikhet komma svårigheterna att bliva så stora, att vissa av folkskolans klasser icke få möjlighet att använda någon av gymnastiksalarna. Vid en ökning av folkskolans klassantal blir detta oundvikligt.

Med anledning av vad nu framhållits anser sig överstyrelsen böra framhålla önskvärdenheten av att samtliga tre här ifrågakvarande läroanstalter i Haparanda erhålla egen gymnastiksal. Enligt överstyrelsens åsikt bör således den planerade gymnastikbyggnaden för folkskolan snarast komma till stånd.

Slutligen vill överstyrelsen påpeka, att den planerade nybyggnaden för folkskolan i Haparanda icke innefattar endast gymnastiklokal utan jämväl slöjdsal och att bådadera äro synnerligen behöfliga.

Departementschefen.

Då jag nu går att föreslå ett förnyat framläggande av förevarande byggnadsfråga för riksdagen, sker det i förhoppningen att en definitiv lösning av densamma äntligen skall kunna ernås. De nuvarande lokalförhållandena vid seminariet ha, som vid flerfaldiga tillfällen i skilda sammanhang omvittnats, länge befunnit sig i ett synnerligen bristfälligt och otillfredsställande skick. Av den lämnade redogörelsen torde redan ha framgått de skiftande öden, som denna fråga alltsedan år 1937 genomgått. Jag vill därför här endast erinra, hurusom krigsutbrottet och de därmed försämrade statsfinansiella förhållandena tvingade till ett uppskjutande av den av 1938 års riksdag beslutade nybyggnaden för seminariet. Åtskilliga förslag till lösande av byggnadsfrågan ha sedan dess framlagts, vilka tagit sikte dels på uppförande av en nybyggnad, dels på en ombyggnad av läroverkets nuvarande lokaler, vilka vid det nya läroverkshusets färdigställande komma att bli lediga, dels ock på ett utnyttjande i befintligt skick av dessa senare lokaler.

I propositionen nr 142 till 1943 års riksdag fann min företrädare i ämbetet det icke kunna ifrågasättas att samtidigt med den då förordade nybyggnaden för högre allmänna läroverket i Haparanda igångsätta även en nybyggnad för småskoleseminariet i samma stad. Denna uppfattning delades av riksdagen, som förklarade sig ense med departementschefen om att seminariet, sedan det nya läroverkshuset färdigställt, provisoriskt borde kunna inrymmas i de nuvarande läroverkslokalerna. I likhet med departementschefen ansåg riksdagen emellertid seminariets förlägningsfråga böra bli föremål för fortsatt utredning, varvid syntes böra övervägas att med de nuvarande läroverkslokalerna såsom stomme slutgiltigt lösa nämnda spörsmål.

Några omständigheter ha icke inträffat, som skulle kunna motivera ett frångående av den av statsmakterna år 1943 intagna ståndpunkten. Det statsfinansiella läget liksom förhållandena på byggnadsmarknaden äro alltså jämt sådana, att de mana till den största återhållsamhet vid planerandet av nybyggen. Därtill kommer, att den nuvarande läroverksbyggnaden, vilken, såsom framgår av det föregående, tillhör staten och befinner sig i gott skick, från och med instundande hösttermin kommer att stå oanvänd. I anledning av den i det föregående omnämnda framställningen från Haparanda stad om förvärfv av läroverksbyggnaden har under hand från ecklesiastikdepartementet riktats en förfrågan till Haparanda stad, på vilka villkor staden vore villig att förvärva läroverksbyggnaden jämte gymnastikhuset. För skapande av en utgångspunkt för diskussionen angavs därvid ett belopp av 180 000 kronor såsom ett med hänsyn till byggnadernas värde skäligt försäljningspris. Jag vill därvid erinra, att läroverksbyggnaden och gymnastikhuset tillsammans, utan inventarier, äro åsatta ett brandförsäkrings-

värde av 275 000 kronor. Vid sammanträde den 19 mars 1945 beslöto stadsfullmäktige, ehuru staden vore i stort behov av lokaler för folkskolan, folkbibliotek etc., avstå från förvärv av byggnaderna, enär kostnaderna på grund av erforderliga omändringsarbeten skulle bli alltför betungande för staden. Enligt vad jag inhämtat, torde ingen annan statlig institution än seminariet för närvarande göra anspråk på nya lokaler i staden. Under sådana förhållanden kan det icke anses vara ekonomiskt försvarligt att icke utnyttja byggnaderna för seminariets räkning.

En lösning av seminariets lokalfråga efter denna linje möter emellertid den svårigheten, att läroverksbyggnaden, som ursprungligen uppförts för en samrealskola, endast medger utrymme för det egentliga seminariet, d. v. s. klassrum för seminarieeleverna och specialsalar. För övningsskolans förläggning måste då andra åtgärder vidtagas. Härvid har bland annat övervägts att efter restaurering av den nuvarande seminariebyggnaden utnyttja denna för övningsskolans räkning. Härigenom skulle visserligen å ena sidan vinnas, att det fria utrymmet å läroverkstomterna icke behövde ytterligare beskäras, men å andra sidan äro vissa nackdelar förknippade med en sådan lösning. Framförallt synes därvid böra beaktas den från skolhåll framhållna olägenheten, att barnen i övningsskolan kanske flera gånger dagligen skulle behöva passera två med genomgångstrafik belastade gator samt en del av stora torget för att komma till gymnastikbyggnaden eller andra speciallokaler. Därtill kommer, att man med skäl kan ifrågasätta lämpligheten att för 90 000 kronor restaurera en byggnad, som är taxeringsvärderad till 40 000 kronor och ostridigt befinner sig i ett synnerligen dåligt skick. Med hänsyn till sistnämnda omständighet har inom departementet även övervägts möjligheten att riva den nuvarande seminariebyggnaden och i dess ställe uppföra en nybyggnad för övningsskolan. Tanken har emellertid övergivits, enär byggnaden i fråga genom Kungl. Maj:ts beslut den 25 januari 1935 förklarats för byggnadsminnesmärke.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har en förläggning av övningsskolan å själva läroverksområdet alltmör kommit att framstå såsom den mest rationella lösningen. När ett motsvarande förslag diskuterades i propositionen till 1938 års riksdag, förklarade sig dåvarande departementschefen finna en sådan lösning otillfredsställande, enär läroverksområdet icke komme att lämna nöjaktigt utrymme för lekplan och seminarieträdgård. Jag vill icke bestrida, att det tillgängliga utrymmet i sagda hänseenden blir mindre än vad som vid en nybyggnad förmodligen skulle ha beräknats för ändamålet. Emellertid synes seminarieträdgården utan olägenheter alltjämt kunna vara anordnad på den nuvarande seminarietomten. Till lekplan torde då läroverksområdet ge erforderligt utrymme. Den fria ytan uppgår till omkring 2 300 kvadratmeter. Med ett sammanlagt beräknat elevantal av 160 blir detta ett utrymme av 14 kvadratmeter per elev. Skolöverstyrelsen räknar i allmänhet med ett minimum av 10 kvadratmeter per elev.

Det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget, som innefattar ombyggnad av nuvarande läroverksbyggnaden samt uppförande av nybyggnad för gymnastikundervisningen och övningsskolan m. m., synes mig ändamålsenligt och väl avvägt med hänsyn till det tillgängliga utrymmet, ljusförhållandena m. m. Gymnastikhuset har beräknats enbart för seminariets behov. Med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anfört torde det nämligen icke vara möjligt att med en och samma gymnastikanläggning tillgodose såväl seminariets som folkskolans behov. Jag är övertygad om att ett genomförande av detta byggnadsförslag skall åt seminariet skapa väl så goda lokalförhållanden som en nybyggnad enligt det av byggnadsstyrelsen i januari 1943 framlagda förslaget, i vissa avseenden till och med betydligt bättre. Jag syftar därvid på att utrymmena bli icke oväsentligt större då man enligt detta förslag komme att erhålla 8 klassrum, mot 7 enligt 1943 års nybyggnadsförslag, ävensom högtidssal m. m. Jag vill därför förordade, att seminariets lokalfråga löses på detta sätt. Jag finner de av byggnadsstyrelsen uppgjorda ritningarna vara ägnade att läggas till grund för byggnadsföretagets genomförande.

De beräknade kostnaderna, 580 000 kronor eller 320 000 kronor mindre än de för nyssnämnda nybyggnadsförslag beräknade, ge mig icke anledning till erinran.

Då de förordade byggnadsarbetena om möjligt böra genomföras före ingången av höstterminen 1946, torde det erforderliga anslagsbeloppet i sin helhet böra anvisas för nästa budgetår.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och nybyggnadsarbeten för småskoleseminariet i Haparanda* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 580 000.

5. Nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda. Till nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda, den 2 februari 1937 dagtecknade ritningar anvisade 1938 års riksdag ett reservationsanslag av 360 000 kronor, att utgå under vissa närmare angivna förutsättningar. Anslaget avsåg att bereda medel till igångsättande av byggnadsföretaget, vilket kostnadsberäknats till 1 200 000 kronor.

Till ifrågavarande ändamål anvisade vidare 1939 års lagtima riksdag för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

Sedermera föreskrev Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1939, att arbetet med uppförande av ifrågavarande läroverksbyggnad icke finge påbörjas, förrän Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd, samt att, intill dess sådant tillstånd lämnats, de för ifrågavarande ändamål anvisade medlen

finge användas allenast för uppgörande av byggnadsritningar, entreprenad-handlingar och dylikt.

Med skrivelse den 29 januari 1943 avlämnade byggnadsstyrelsen av ritningar åtföljt förslag rörande uppförande av ifrågavarande nybyggnad. Detta förslag, som utgjorde en omarbetning och reducering av det ursprungliga byggnadsprogrammet, beräknades av byggnadsstyrelsen draga en kostnad av 1 410 000 kronor eller, om våningshöjden i klassrumsavdelningarna minskades från 3,5 till 3 meter, av 1 395 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 142 medgav sedermera 1943 års riksdag, att befintlig reservation å de för budgetåren 1938/40 anvisade reservationsanslagen finge intill utgången av budgetåret 1944/45 tagas i anspråk för uppförande av ifrågavarande nybyggnad i huvudsaklig överensstämmelse med byggnadsstyrelsens sistnämnda, till 1 395 000 kronor kostnadsberäknade förslag.

I skrivelse den 19 februari 1945 har *byggnadsstyrelsen* — under framhållande att läroverksbyggnaden numera vore uppförd under tak och beräknades kunna färdigställas före ingången av höstterminen 1945 — hemställt, att för fullbordande av ifrågavarande nybyggnad måtte för budgetåret 1945/46 anvisas ett investeringsanslag av 735 000 kronor.

För ifrågavarande nybyggnad ha hittills anvisats 660 000 kronor. I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag torde för nästa budgetår böra anvisas ett anslag av 735 000 kronor för byggnadsföretagets slutförande.

Departementschefen.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 735 000.

6. Inredning och utrustning för nybyggnaderna för högre allmänna läroverket i Haparanda. Såsom under nästföregående punkt anförts, anvisade 1938 års riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t (statsverkspropositionen, kapitalbudgeten, bilaga 7, punkten 25) medel för uppförande av nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda. Därvid angavs, att anslaget skulle utgå under förutsättning, bland annat, att Haparanda stad förbunde sig att med det statsbidrag, som kunde bli bestämt, sörja för lokalernas inredning och utrustning med möbler. I propositionen anförde dåvarande departementschefen, att enligt hans uppfattning särskilda förhållanden motiverade, att staten påtog sig kostnaden för det ifrågasatta byggnadsföretaget. Vad beträffade de nya lokalernas förseende med inredning och möbelutrustning, torde visserligen någon del av kostnaderna härför kunna bestridas av staden, men huvudparten syntes böra ankomma på statsverket i form av statsbidrag. Då ett i annat sammanhang framlagt

förslag om nybyggnad jämväl för småskoleseminariets i Haparanda räkning kunde antagas komma att medföra en minskning av de beräknade kostnaderna för inredning och utrustning av den nya läroverksbyggnaden, vilka uppskattats till 26 425 kronor 85 öre, förutsatte departementschefen, att skolöverstyrelsen skulle föranstalta om utredning i sådant avseende i samband med de förnyade överväganden, som överstyrelsen ansett böra föregå ett eventuellt äskande för ett kommande budgetår av statsbidrag till nämnda inredning och utrustning. Departementschefen vore sålunda icke beredd att då taga slutlig ståndpunkt till frågan, vilket belopp staten borde anvisa till bestridande av kostnaderna för sistnämnda ändamål. Denna uppfattning delades av riksdagen.

Den 15 september 1938 beslöto stadsfullmäktige i Haparanda åtaga sig de föreskrivna villkoren.

Sedan byggets igångsättande på grund av krigsutbrottet tills vidare uppskjutits, medgav 1943 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t, att befintlig reservation å för budgetåren 1938/40 anvisade reservationsanslag finge in till utgången av budgetåret 1944/45 tagas i anspråk för uppförande av nybyggnad för läroverket.

I skrivelse den 27 november 1944 ha av stadsfullmäktige i Haparanda utsedda *kommitterade för ny läroverksbyggnad* — under åberopande av bland annat vad dåvarande departementschefen i propositionen till 1938 års riksdag anfört och med förmälan, att nybyggnadsarbetena för läroverket enligt planen skola vara avslutade den 1 juli 1945 — anhållit, att statsverket ville bekosta de nya läroverksbyggnadernas inredning och möbelutrustning. I skrivelsen har vidare anförts bland annat följande.

Skattetrycket i staden har under en lång följd av år varit onormalt högt. De krav på socialt reformarbete, som på senare tid tagit sig uttryck, har staden, så långt det i dess förmåga stått, sökt att tillgodose. Sålunda ha under de senaste åren uppförts tvenne pensionärshem, och är för närvarande kommunal tvättstuga under uppförande. Ett annat viktigt spörsmål, som väntar sin lösning, är frågan om uppförande av tandklinik för folktandvården. Nytt tingshus har staden nyligen deltagit i kostnaderna för. Stadens vattenförsörjning, som är ytterst otillfredsställande och som i många år stått på dagordningen, måste också lösas inom den närmaste framtiden. Då staden icke har några givande industrier, blir det tjänstemännen och de enskilda små företagarna, som måste bära skattetungan.

Haparanda stad har i samband med utvidgningen av samrealskolan i staden till högre allmänt läroverk redan förbundit sig till följande ekonomiska åtaganden, nämligen:

- 1) tillhandahållandet av bostad eller hyresersättning till rektor,
- 2) tillhandahållandet av provisoriska lokaler från och med den 1 juli 1935, vilket åsamkat staden avsevärda utgifter under de snart tio år, dessa varit i bruk,
- 3) inredning och möbelutrustning till dessa lokaler, för vilket ändamål belopp utgått under samtliga år,
- 4) tillhandahållandet av tomt för nybyggnad, vilken tomt beräknas ha

ett värde av lågt räknat 27 000 kronor, samt framdragandet av vatten-, avlopps- och elektriska ledningar till densamma,

5) åtagande att sörja för nybyggnadernas framtida underhåll, vilket så småningom torde komma att medföra ganska betydande kostnader,

6) åtagande att med det statsbidrag, som kan vardas bestämt, sörja för nybyggnadernas inredning och möbelutrustning,

7) överlåtande utan förbehåll och med full äganderätt för kronan av nuvarande läroverksfastigheten i kvarteret Minerva jämte tillhörande tomt.

Av det sagda torde tydligt framgå, att Haparanda stad icke har möjlighet att i någon större utsträckning åtaga sig ytterligare ekonomiska förpliktelser än vad som sålunda redan skett i samband med utvidgningen av samrealskolan i staden till högre allmänt läroverk.

Den av de kommitterade framlagda kostnadsberäkningen slutar på ett belopp av 111 040 kronor, varav 93 540 kronor belöpa på läroverksbyggnaden och 17 500 kronor på gymnastikhuset.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt framställningen.

Statskontoret har uttalat, att med hänsyn till de av statsmakterna tidigare gjorda uttalandena i frågan huvuddelen av kostnaderna för inredning och utrustning av läroverksfastigheten borde ankomma på statsverket i form av statsbidrag, men att någon del därav syntes böra bestridas av Haparanda stad. Statskontoret kunde därför icke tillstyrka att, såsom i framställningen föreslagits, ifrågavarande inredning och utrustning helt bekostades av statsmedel. Med hänsyn till att skattetrycket i kommunen under senare år lättat och stadens ekonomiska ställning undergått en viss förbättring, syntes kommunen enligt statskontorets mening böra bidraga till ifrågavarande ändamål med förslagsvis $\frac{1}{3}$ av kostnaderna. Återstående $\frac{2}{3}$ skulle sålunda bestridas i form av statsbidrag.

Beträffande de föreliggande kostnadsberäkningarna har statskontoret anfört bland annat följande.

Utgifterna för inredning och utrustning av läroverksbyggnaden uppgå enligt föreliggande förslag till icke mindre än 93 540 kronor. Därvid har förutsatts, att möbelutrustning, tillhörande den gamla läroverksbyggnaden, i största möjliga utsträckning och efter erforderlig renovering skulle komma till användning i den nya läroverksfastigheten. Vidare har viss inredning avsetts skola bekostas av vederbörande byggnadsanslag.

Det må i anledning härav erinras, att läroverksstyrelsen på anmodan av skolöverstyrelsen tidigare uppgjort förslag med kostnadsberäkningar till de nya lokalernas inredning och möbelutrustning. Därvid beräknades det härför erforderliga anslaget — under förutsättning att viss inredning och möbelutrustning skulle kvarbliva i de gamla läroverkslokalerna — uppgå till allenast 26 425 kronor 85 öre. Enligt skolöverstyrelsens uttalande kunde visserligen dessa beräkningar icke tillmätas mer än approximativ karaktär. Framför allt vore den omständigheten, att hithörande utgiftsposter helt hänförde sig till byggnadsperiodens sista skede, ägnad att öka osäkerheten däri. Det belopp, 26 000 kronor, som befunnits erforderligt, måste enligt överstyrelsens mening anses lågt. Sedermera har viss omarbetning av ritningarna för byggnaderna företagits (proposition 1943:142, sid. 10). En-

ligt vad statskontoret under hand inhämtat från byggnadsstyrelsen kan denna omarbetning dock icke anses i nämnvärd omfattning ha påverkat behovet av inredning eller utrustning.

Även med vederbörligt hänsynstagande till de tidigare beräkningarnas approximativa karaktär och den prisstegring, som sedermera inträtt, måste den beräknade kostnadsökningen betecknas såsom högst anmärkningsvärd. Innan anskaffning av ifrågavarande inredning och utrustning äger rum, torde byggnadsstyrelsen böra beredas tillfälle att i besparingssyfte underkasta förteckningarna närmare granskning. Såsom villkor för erhållande av statsbidrag lärer jämväl böra föreskrivas, att de möbler i den gamla läroverksbyggnaden, som icke komma till användning i nybyggnaden, skola i den mån de äro användbara för folkskoleseminariet utan ersättning överlämnas till statsverket.

Under hänvisning till det ovan anförda och med framhållande av att ifrågavarande kostnader böra kunna i väsentlig utsträckning nedbringas, får statskontoret föreslå, att medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål begränsas till högst 50 000 kronor. Statsbidrag torde böra utbetalas till Haparanda stad under ovan angivna villkor och med belopp, motsvarande $\frac{2}{3}$ -delar av de styrkta utgifterna för inredning och utrustning av den nya läroverksbyggnaden därstädes.

I anledning av vad statskontoret sålunda anfört ha *de kommitterade* i förnyad skrivelse anfört i huvudsak följande.

Kommitterade vilja först på det bestämdaste hävda, att föreliggande inredningsprogram är uppgjort med den allra största omsorg och med iakttagande av all måttfullhet i anspråken. Det är ju dock fråga om att inreda och möblera ett nytt läroverkshus på ett tidsenligt, användbart, estetiskt tilltalande och hållbart sätt. Att vederbörlig hänsyn tagits till kostnaderna, oavsett vem som skall bestrida dem, torde nogsammt framgå av förteckningen över läroverkets nuvarande möbeltillgång, vilken upptager även sådana möbler, som för länge sedan måst kasseras, men som i alla fall för nedbringande av kostnaderna föreslås skola komma till användning på något sätt.

Statskontoret gör i sitt yttrande en jämförelse mellan kostnaderna för föreliggande inredningsprogram och ett tidigare (1937) uppgjort ytterst approximativt dylikt och finner kostnadsökningen »högst anmärkningsvärd». Kostnaden beräknas nu till 93 540 kronor, 1937 beräknades den till 26 425 kronor. Statskontoret har vid denna jämförelse förbisett ett par betydelsefulla omständigheter. Till den 1937 beräknade kostnaden måste läggas i arkitektens kostnadsberäkning för byggnaden av den 8 november 1936 upptaget belopp av 12 000 kronor till skåp- och hyllinredningar m. m., vilken inredning nu icke skall bekostas av byggnadsanslaget. Vidare är intet belopp för armatur och icke heller för montage och dylikt upptaget i denna tidigare kostnadsberäkning. Tilläggas kostnaderna för de nu angivna ändamålen till den tidigare kostnadsberäkningen, torde denna stiga till närmare 50 000 kronor. Om hänsyn tages till, att prisstegringen i flertalet fall mellan tidigare lämnade anbudssiffror och nu föreliggande — dessa äro överhuvud mycket låga — varit minst 100-procentig, blir kostnadsökningen från 1937 till 1944 icke på något sätt anmärkningsvärd.

Kommitterade vilja därför som sin bestämda mening framhålla, att kostnadsökningen från 1937 dels är beroende av den tidigare beräkningens ytterst approximativa karaktär, dels av den härefter inträffade prisstegringen.

Vad slutligen angår det förhållandet, att skattetrycket i staden under senare år något lättat, vilja kommitterade såsom sin på kännedom om förhållandena grundade uppfattning framhålla, att förbättringen av stadens ekonomiska ställning helt är en konjunkturföreteelse. Förbättringen är heller icke större än att skattetungan fortfarande är högst avsevärd.

Byggnadsstyrelsen har åberopat en av byggnadens arkitekt Joel Lundeqvist på styrelsens anmodan efter inventering av det befintliga möbelförrådet gjord utredning rörande nyanskaffningen av inredning till byggnaden. Nämnda utredning giver vid handen, att en besparing på 8 160 kronor kan ske beträffande läroverkshusets inventarier, medan för gymnastikhusets inredning någon minskning av den tidigare beräknade slutsumman icke torde kunna ernås.

Jag vill erinra, hurusom särskilda förhållanden, hänförande sig till ortens läge och ekonomiska förutsättningar, på sin tid föranledde 1938 års riksdag att bifalla Kungl. Maj:ts förslag, att statsverket borde åtaga sig kostnaderna för uppförande av nybyggnader för högre allmänna läroverket i Haparanda. Därvid förutsattes, att staten även skulle bidra till kostnaderna för de nya lokalernas inredning och utrustning, men riksdagen fann sig, i likhet med departementschefen, ej då böra taga slutlig ståndpunkt till frågan om storleken av statens bidrag för ändamålet. Då byggnadsföretaget torde inom en snar framtid komma att slutföras, synes frågan nu böra tagas upp till avgörande.

Departementschefen.

Haparanda stad har, under hänvisning till sitt betryckta ekonomiska läge, hemställt, att staten måtte bekosta omförmälda inredning och utrustning i dess helhet. Kostnaderna ha av staden beräknats till 93 540 kronor för läroverksbyggnaden och 17 500 kronor för gymnastikhuset eller till sammanlagt 111 040 kronor. Byggnadsstyrelsen har efter utredning funnit sig kunna förorda en reducering av kostnaderna beträffande läroverksbyggnaden med 8 160 kronor. Kostnaderna äro uppenbarligen höga i jämförelse med det belopp, omkring 26 000 kronor, vartill läroverksbyggnadens inredning och utrustning år 1938 preliminärt uppskattades. Det är emellertid att märka, att sistnämnda summa icke innefattade vissa kostnader, som nu böra tagas med i beräkningen, ävensom att en avsevärd prisstegring sedan dess ägt rum.

Statskontoret har funnit, att statens bidrag till ifrågavarande kostnader borde begränsas till två tredjedelar av desamma. I likhet med statskontoret anser jag, att viss del av kostnaderna bör bäras av staden. För egen del vill jag dock förorda, att staten påtager sig något större andel i kostnaderna än statskontoret föreslagit. Jag föreslår, att statens andel bestämmes till tre fjärdedelar av kostnaderna, dock att bidraget bör maximeras till $[\frac{3}{4} (111\,040 - 8\,160) =] 77\,160$ kronor eller i runt tal 77 200 kronor.

Under åberopande av det sålunda anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inredning och utrustning för nybyggnaderna för högre allmänna läroverket i Haparanda* för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 77 200.

7. Nybyggnad av skolhus för Skytteanska skolan i Tärna m. m. Skytteanska skolan i Tärna uppehålls på statsverkets bekostnad men tillhör Tärna skoldistrikts skolväsende och mottager sådana distriktet tillhörande barn, som av skolstyrelsen dit hänvisas. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 juni 1927 skall skolan vara anordnad enligt första B-formen med en läraravdelning på småskolestadiet. På grund av stort barnantal — för närvarande omkring 100 elever — och små klassrum har emellertid skolan från och med läsåret 1942/43 varit anordnad enligt A-form. Med skolan är förenat ett av staten drivet skolhem, avsett för 40 barn. Ansökan om statsbidrag till uppförande av jämväl ett kommunalt skolhem för lika många barn är för närvarande föremål för skolöverstyrelsens prövning.

Skolanläggningen, som är belägen i västra delen av Tärna kyrkby, omfattar dels ett skolhus och ett lärarbostadshus, vilka byggnader uppförts i samband med skolans förflyttning till Tärna år 1895, dels ock en år 1927 uppförd skolhemsbyggnad. Lönerna för den vid Skytteanska skolan i Tärna anställda lärar- och föreståndarinnepersonalen belasta i sin helhet anslagen till avlöningar åt lärare vid folk- och småskolor, respektive föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor. Övriga kostnader för skolanläggningens drift bestridas från ett särskilt å riksstaten uppfört förslagsanslag.

Behov av nya skollokaler för Skytteanska skolan i Tärna har länge förelegat. Det nuvarande skolhuset inrymmer 3 små klassrum, ett litet slöjdrum, vilket måst tagas i anspråk som klassrum, samt kapprum. Två läraravdelningar ha måst förläggas till förhyrda, mindre lämpliga lokaler i en mejeribyggnad. Särskilda lokaler för skolköks- och gymnastikundervisningen saknas.

I skrivelse den 7 februari 1940 framlade byggnadsstyrelsen förslag till uppförande av ny skolbyggnad å den nuvarande skoltomten. Kostnaderna beräknades till 245 000 kronor. Sedan Tärna kommunalfullmäktige hos länsstyrelsen i Umeå hemställt, att länsstyrelsen måtte taga initiativ till förflyttning av Skytteanska skolan från dess nuvarande plats väster om Tärna kyrka till ett område öster om kyrkan, höll länsstyrelsen den 29 maj 1943 sammanträde med befolkningen i Tärna för att dryfta frågan. Därvid framkom som resultat av överläggningarna, att en byggnadsplan för Tärna kyrkby borde med hänsyn till naturförhållandena avse i första hand området öster om kyrkan. Den planerade nybyggnaden för Skytteanska skolan syntes därför icke böra ske å skolans nuvarande tomt väster om kyrkan.

Den 3 oktober 1941 fastställde Kungl. Maj:t ett av nomadskolbyggnadskommittén för Västerbottens län framlagt förslag till skolbyggnad, skolhemsbyggnad och bostadsbyggnad för nomadskolanläggning i Tärna kyrkby. Enligt den fastställda planen skulle slöjd- och gymnastiklokaler icke inredas vid nomadskolan utan undervisning i slöjd och gymnastik förläggas till Skytteanska skolan. Sedan vid 1943 års riksdag upplysts, att kommunalfullmäktige i Tärna gjort nämnda framställning om förflyttning av Skytteanska skolan, har riksdagen i skrivelsen nr 231 i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag för budgetåret 1943/44 till om- och nybyggnadsarbeten vid nomadskolorna medgivit, att det finge ankomma på Kungl. Maj:t att träffa ett avgörande i fråga om Skytteanska skolans framtida förlägningsplats och att vidtaga de dispositioner beträffande nomadskolans förläggning och byggnadernas utformning, som därav föranleddes.

Kungl. Maj:t har därefter den 29 oktober 1943 bemyndigat nomadskolbyggnadskommittén att med Tärna kommun träffa avtal om överlåtelse till kommunen av den för nomadskolanläggningen tidigare förvärvade tomten väster om kyrkan mot att kommunen förvärvade och till kommittén kostnadsfritt överlätte för nomadskolan lämplig annan tomt öster om kyrkan. Ifrågavarande nomadskolanläggning är nu under uppförande på ett område, beläget omkring 200—300 meter nordost om prästgården. Den torde kunna tagas i bruk från och med instundande hösttermin.

Sedan Kungl. Maj:t i anledning av vad sålunda förekommit anbefallt byggnadsstyrelsen att efter samråd med skolöverstyrelsen till Kungl. Maj:t inkomma dels med utredning rörande ny förlägningsplats för Skytteanska skolan i östra delen av Tärna kyrkby samt på utredningen grundat förslag rörande förvärv för Kungl. Maj:ts och kronans räkning av lämplig tomt för skolan, dels ock med förslag till nybyggnader för skolan å nämnda tomt, har byggnadsstyrelsen med skrivelse den 22 februari 1945 inkommit med nämnda utredning och förslag.

Beträffande frågan om ny förlägningsplats för Skytteanska skolan anföres i en av länsarkitektkontoret i Umeå på byggnadsstyrelsens uppdrag upprättad promemoria bland annat följande.

Inom länsarkitektkontoret pågår arbete med upprättande av förslag till byggnadsplan för kyrkbyn. I anslutning härtill ha undersökts de olika möjligheter som stå till buds för anskaffande av lämplig tomt för skolan. Hela kyrkbyn är belägen på sluttningen av Laxfjället mot sjön Gautajaur. Denna sluttning är så brant, att det icke finnes något område som uppfyller de krav, som uppställas på en skoltomt. Endast den del av byn, där sjukstuga och prästgård äro belägna, sluttar så sakta, att den kan anses användbar för ändamålet. Tillräcklig plats för en skoltomt kan erhållas här, om för ändamålet tages i anspråk såväl det mellan sjukstuga och prästgård belägna området som det mellan prästgård och landsväg. Först-

nämnda område skulle då användas för uppförande av skolbyggnaden och anordnandet av lekplan och skolträdgård, medan å sistnämnda område skulle anläggas plan för gymnastik och idrott och plats finnas för ett framtida skolhem.

I omedelbar närhet av den sålunda föreslagna platsen finnes nu uppförd en nomadskola, som toges i bruk i höst. Denna skola är planlagd med hänsyn till att vissa lokaler i Skytteanska skolan skola användas även för nomadskolans behov. Med hänsyn härtill är den föreslagna platsen synnerligen lämplig.

Den föreslagna förlägningsplatsens närmare läge och utsträckning framgår av en nyssberörda utredning bilagd situationsplan. En mindre del av det ifrågasatta tomtområdet, som utgör del av prästbostället Laxnäs 1^a i Tärna socken och omfattar cirka 14 460 kvadratmeter, är intill den 14 mars 1952 utarrenderad.

Länsarkitektkontorets utredning och förslag ha av byggnadsstyrelsen underställts *skolöverstyrelsen*, som förklarar sig intet ha att erinra mot det ifrågasatta tomtområdet.

För egen del har *byggnadsstyrelsen* funnit det föreslagna området vara det med hänsyn till läget inom samhället och till terrängförhållandena lämpligaste, som står till buds.

Kammarkollegiet har genom beslut den 25 april 1945 medgivit, att det föreslagna tomtområdet må under vissa villkor och bestämmelser försäljas till Kungl. Maj:t och kronan för en köpeskilling av 7 500 kronor.

Byggnadsstyrelsens förslag till n y b y g g n a d för Skytteanska skolan har åskådliggjorts å sex av länsarkitektkontoret upprättade, i december 1944 dagtecknade ritningar. Förslaget har utarbetats under hänsynstagande till vissa av skolöverstyrelsen mot ett tidigare förslag framförda erinringar.

Enligt nyssnämnda ritningar omfattar anläggningen en åt söder orienterad längre klassrumsbyggnad i två våningar jämte källarvåning samt en norrut förlagd gymnastikbyggnad, ansluten till klassrumsbyggnaden genom en envånings byggnadskropp med omklädnadsrum och skyddsrum i källaren. Klassrumsbyggnaden innehåller i källaren: bastu, bad och tvagningsrum jämte omklädnads- och torkrum, slöjdsal samt pannrum och bränsleförråd; i bottenvåningen: klassrum, frukostum, skolkök och matrum m. m.; samt i våningen 1 trappa klassrum, materielrum, bibliotek samt lärarrum. Då enligt skolöverstyrelsens uppfattning skolan för en överskådlig tid behöver vara anordnad såsom enkel A-skola, upptager byggnadsförslaget 7 klassrum.

Kostnaderna för den sålunda föreslagna nybyggnaden ha inom byggnadsstyrelsen beräknats till 470 000 kronor, vartill kommer kostnaden för tomtområdets förvärvande, vilken enligt vad förut anförts uppgår till 7 500 kronor. Styrelsen har därvid icke räknat med att bestämmelserna i 55 a § byggnadsstadgan angående brandsäkert utförande av byggnad, som in-

rymmer undervisningsanstalt, i förevarande fall skulle behöva tillämpas, då sådant utförande ur civilförsvarets synpunkt icke syntes nödvändigt och kostnaderna för byggnadsföretaget därigenom skulle avsevärt ökas på grund av långa och dyrbara materieltransporter samt svårigheter att anskaffa lämplig arbetskraft.

Byggnadsstyrelsen har, efter samråd med skolöverstyrelsen, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte dels godkänna den föreslagna förläggningen av Skytteanska skolan i Tärna dels ock föreslå riksdagen att till förvärv av det föreslagna tomtområdet och till uppförande av skolhusbyggnad för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av sammanlagt 477 500 kronor.

Länsstyrelsen har på av byggnadsstyrelsen anförda skäl tillstyrkt undantag från bestämmelserna i 55 a § byggnadsstadgan.

Såsom i det föregående erinrats har 1943 års riksdag medgivit, att det finge ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avgörande i fråga om Skytteanska skolans i Tärna framtida förläggningsplats. Byggnadsstyrelsens nu framlagda förslag i detta avseende innebär, att skolan skall förflyttas från sin nuvarande plats väster om Tärna kyrka till ett öster om kyrkan beläget område, som utgör del av prästbostället Laxnäs 1^a i Tärna socken. En förflyttning av Skytteanska skolan synes mig i och för sig berättigad med hänsyn till de lokala förhållandena. Att frågan nu aktualiserats beror främst på två omständigheter, nämligen dels färdigställandet av en ny nomadskolanläggning i Tärna, dels ock det alltmer kännbara behovet av en ny skolbyggnad för Skytteanska skolan. Den nya, öster om kyrkan belägna nomadskolanläggningen har planerats med tanke på att undervisningen i slöjd och gymnastik skall förläggas till Skytteanska skolan. De båda skolanläggningarna böra därför icke ligga för långt ifrån varandra. Den föreslagna förläggningsplatsen för ifrågavarande skola synes mig ur skilda synpunkter lämplig. Kammarkollegiet har genom beslut den 25 april 1945 medgivit, att ifrågavarande tomtområde om cirka 14 460 kvadratmeter må under vissa villkor och bestämmelser försäljas till Kungl. Maj:t och kronan för en köpeskillning av 7 500 kronor. Då jag icke funnit anledning till erinran mot köpeskillningens storlek eller mot nämnda villkor, förordar jag, att området i fråga förvärvas av kronan såsom förläggningsplats för Skytteanska skolan.

Departementschefen.

En nybyggnad av skolhus för Skytteanska skolan har länge, oavsett planerna på en förflyttning av skolanläggningen, varit i hög grad av behovet påkallad. Den nuvarande, år 1895 uppförda skolhusbyggnaden, vilken befinner sig i ett bristfälligt skick, är avsedd för en skola, anordnad enligt första B-formen i gällande undervisningsplan för rikets folkskolor eller den skolform, med vilken man ansåg sig böra räkna vid den år 1926

beslutade omorganisationen av dåvarande Skytteanska lappfolkskolan i Tärna. Skolan har emellertid under de senaste åren måst anordnas enligt A-form, varvid två klassrum förhyrts i en mejeribyggnad. Enligt vad jag under hand inhämtat torde de i mejeribyggnaden förhyrda, mindre ändamålsenliga skollokalerna icke få disponeras efter den 1 juli 1946, när lokalerna erfordras för mejeriets eget behov. Skolan, som för närvarande är sexårig, synes under överskådlig tid behöva anordnas enligt A-form. Det framlagda nybyggnadsförslaget, som tager sikte på en sådan skolform, synes mig väl avvägt och ägnat att för en lång tid framåt bereda skolan erforderliga och ändamålsenliga lokaler. Jag vill därför förorda, att detsamma snarast möjligt kommer till utförande. Mot de beräknade byggnadskostnaderna, 470 000 kronor, har jag icke funnit anledning till erinran. Med tillägg för köpeskillingen, 7 500 kronor, skulle kostnaderna för tomtområdets förvärvande och skolbyggnadens uppförande uppgå till 477 500 kronor. En mindre del av tomtområdet är, såsom av den lämnade redogörelsen framgått, utarrenderad intill den 14 mars 1952. Inom nyssnämnda kostnadsram torde jämväl rymmas erforderliga utgifter för nyttjanderättens upphörande och tomtområdets avstyckande. Då byggnadsarbetena synas böra bedrivas så, att den nya skolbyggnaden om möjligt kan tagas i bruk från och med höstterminen 1946, torde hela det erforderliga anslagsbeloppet böra anvisas för nästa budgetår.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad av skolhus för Skytteanska skolan i Tärna m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 477 500.

8. Statsbidrag till undervisningslokaler för folkskoleväsendet i Rättviks skoldistrikt. Jämlikt kungörelsen 1936: 45 (senaste lydelse se kungörelserna 1939: 363, 1940: 431 och 853 samt 1942: 625, 1943: 398 och 1944: 444) utgår statsbidrag till skoldistriktens kostnader för *anskaffande av nya undervisningslokaler* genom nybyggnad eller genom om- eller tillbyggnad samt för utförande av mera omfattande ändringsarbeten å befintliga undervisningslokaler under förutsättning, att Kungl. Maj:t lämnat tillstånd till byggnadsföretagets utförande samt därvid fastställt den högsta kostnadssumma, varå statsbidrag må beräknas. Byggnadsbidraget beräknas på ett belopp (bidragsunderlaget), som motsvarar de styrkta kostnaderna för bidragsberättigade byggnadsarbeten, i den mån dessa kostnader icke överstiga den fastställda högsta kostnadssumman, och utgår med tre fjärdedelar av bidragsunderlaget, därest detta överstiger 5 000 kronor, samt eljest med hälften av bidragsunderlaget. Därest bidraget överstiger 2 500 kronor, fördelas det med lika belopp på tjugofem år men utanordnas eljest på en gång.

I en till länsstyrelsen i Falun ingiven ansökning har nu *Rättviks skoldistrikt*, under återopande av kungörelsen 1936:45, anhållit dels om tillstånd att utföra ombyggnad av gamla prästgården i Dådran till lokaler för folkskoleväsendet, dels ock om statsbidrag till kostnaderna för förvärvande och ombyggnad av de delar av prästgårdsbyggnaden, i vilka statsbidragsberättigade undervisningslokaler vore avsedda att inrymmas.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Inom *Rättviks skoldistrikt* upprätthålles bland annat *Dådrans* mindre folkskola, anordnad enligt första D-formen och inrymd i av *Kopparfors sågverks aktiebolag* förhyrda lokaler. Enär bolaget önskar använda lokalerna till arbetarbostäder, har skoldistriktet uppsagts till avflyttning med utgången av läsåret 1944/45. Verkställd utredning har givit vid handen att barnen från *Dådrans* skolområde — inom överblickbar framtid icke överstigande 16 — icke kunna överflyttas till angränsande skolområdets folkskolor eller till annat skoldistrikt utan att skolformerna därstädes förändras och ny lärartjänst inrättas, vartill komma dryga kostnader för skolskjutsar. Nya undervisningslokaler måste sålunda anskaffas i *Dådran*. Skolstyrelsen hade emellertid funnit, att någon ny skolbyggnad icke behövde uppföras för detta ändamål, enär lämpliga lokaler till avsevärt lägre pris än nybyggnadskostnaden kunde erhållas genom ombyggnad av prästgården i *Dådran*, vilken sedan 1918 icke använts för sitt ändamål. Nämda prästgård är uppförd av trä i två våningar på mark, som ursprungligen tillhört bolaget men sedermera skänkts till *Rättviks församling*. Sedan kommunalfullmäktige i församlingen den 30 maj 1943 anvisat ett belopp av 20 000 kronor till inlösen av prästgården och densamma iordningställande till skollokaler, beslöto kyrkofullmäktige i församlingen att försälja prästgården med tomt till skolstyrelsen för 8 000 kronor, varav 1 000 kronor avsåge förvärv av tomten.

Ansökningen har tillstyrkts av *vederbörande folkskolinspektör*.

Länsstyrelsen har förklarat sig finna det tillämnade byggnadsföretaget vara av behovet synnerligen påkallat och med hänsyn till organisationen av distriktets skolväsende ändamålsenligt.

Skolöverstyrelsens byggnadssakkunniga biträde har i tjänstememorial anfört bland annat följande.

I byggnadens bottenvåning skulle enligt ritningarna inredas ett klassrum, slöjdrum, gymnastiksal samt materielrum och i övre våningen lärarbostad om 3 rum och kök. Ritningarna föranledde icke någon anmärkning. Då köpeskillingen syntes låg och ombyggnadskostnaderna obetydliga, erhöles skoldistriktet på billigt sätt förhållandevis goda skollokaler. Med hänsyn till de besparingar, som för såväl stat som kommun ernåddes genom det föreslagna sättet att lösa platsens skollokalfråga, förefölle det rimligt, att statsbidrag beviljades för såväl inköps- som ombyggnadskostnaderna.

Skolöverstyrelsen, som tillstyrkt skoldistriktets ansökning, har anfört bland annat följande. Den totala byggnadskostnaden beräknas till 26 870 kronor, varav 13 700 kronor belöpa på lärarbostaden. I skoldistriktets kostnadsberäkningar har upptagits ett belopp av 3 890 kronor, motsvarande

värdet av de lokaler i den av skoldistriktet genom köp förvärvade byggnaden, vilka lokaler skola ombyggas till skollokaler. Skoldistriktet har medtagit nämnda belopp i den av skoldistriktet beräknade högsta kostnadssumman.

Kostnaderna för uppförande av en ny byggnad, inrymmande för Dådrans skola erforderliga lokaler, kunna beräknas uppgå till omkring 40 000 kronor och, om även bostad för lärare inrymmes i byggnaden, till omkring 60 000 kronor. Därest ombyggnadsförslaget kommer till utförande, beräknas motsvarande kostnader uppgå till endast respektive 17 060 kronor och 33 870 kronor, alltså avsevärda besparingar för såväl staten som skoldistriktet. Även genom ombyggnaden erhållas för skolan erforderliga, fullt tillfredsställande lokaler samt bostad för läraren. Dessa besparingar kunna vinnas endast genom realiserande av ombyggnadsförslaget. Med hänsyn härtill finner överstyrelsen starka skäl tala för att i de belopp, som läggas till grund för bestämmande av högsta kostnadssumman för byggnadsföretaget, få inräknas 3 890 kronor, motsvarande värdet av den del av prästgårdsbyggnaden, som avses att inrymma undervisningslokaler.

Även om 1936 års statsbidragskungörelse ej direkt uttalar, att statsbidrag utgår till kostnader för förvärvande av lokaler, som förut ej varit lokaler för folkskoleväsendet, kan det emellertid ej anses strida mot kungörelsens allmänna avfattning, att sådant bidrag utgår. Skulle Kungl. Maj:t finna hinder föreligga mot en sådan tolkning av statsbidragskungörelsen, att del av köpeskillingen för prästgårdsbyggnaden må inräknas i den högsta kostnadssumman, får överstyrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t ville inhämta erforderligt medgivande av riksdagen.

Statskontoret har tillstyrkt, att den del av köpeskillingen för ifrågavarande byggnad, som beräknats belöpa på skollokalerna, medräknas vid bestämmande av högsta kostnadssumman för byggnadsföretaget. Då det vid utformningen av gällande statsbidragsbestämmelser icke syntes ha förutsatts, att skoldistrikt skulle kunna erhålla statsbidrag till dylika kostnader, syntes för ett tillmötesgående av framställningen riksdagens medverkan vara erforderlig.

Departementschefen.

Den föreslagna lösningen av lokalfrågan för Dådrans mindre folkskola i Rättviks skoldistrikt genom ombyggnad av den tidigare såsom prästgård disponerade byggnaden finner jag i likhet med myndigheterna vara ändamålsenlig och ur ekonomisk synpunkt fördelaktig för såväl staten som kommunen. Jag finner det därför billigt, att, såsom föreslagits, hänsyn tages till skoldistriktets utgifter för förvärv av nämnda byggnad vid bestämmande av statsbidragsunderlaget för ifrågavarande ombyggnadsföretag. För att detta skall kunna ske torde emellertid, såsom statskontoret framhållit, riksdagens medverkan vara erforderlig. Därest riksdagen icke framställer erinran häremot, torde av köpeskillingen ett belopp av 3 890 kronor, vilket beräknats belöpa på den del av byggnaden, som avses skola inrymma undervisningslokaler, framdeles bära medräknas vid bestämmande av högsta kostnadssumman för byggnadsföretaget.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att vid fastställande av högsta kostnadssumman för förutnämnda ombyggnadsföretag må inräknas det av mig i det föregående angivna beloppet av 3 890 kronor.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1—8 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Olof Cederstrand.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
1. Inredning av vissa vindsutrymmen inom statens historiska museum	2
2. Ombyggnads- och installationsarbeten i byggnaden för kemiska institutionen vid universitetet i Uppsala	3
3. Uppförande av byggnad för meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala	4
4. Om- och nybyggnadsarbeten för småskoleseminariet i Haparanda	6
5. Nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda	16
6. Inredning och utrustning för nybyggnaderna för högre allmänna läroverket i Haparanda	17
7. Nybyggnad av skolhus för Skytteanska skolan i Tärna m. m.	22
8. Statsbidrag till undervisningslokaler för folkskoleväsendet i Rättviks skoldistrikt	26